

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Sebast. Izquierdo Alcarazensis Soc. Iesv, svpremis
Inquisitionis Senatvs Censoris, Et Olim Complvti SS.
Theologiæ Professoris. Pharvs Scientiarvm**

Izquierdo, Sebastián

Lugduni, 1659

Quæst. 1. Quid sit propositio, & quotuplex.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95620](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95620)

platio, restrictio, distractio, alienatio, diminutio; remotio, & appellatio. Quorum omnium explicatio eò tendit, ut innoscat, quo sensu unusquisque terminus, praesertim communis accipitur. Hoc tamen sufficienter ex circumstantiis innoscat, quin opus sit vocabulis, totque regulis sub eis contentis audientis, siue legentis mentem obruere. Ob id eas omitto apud summulistas videndas.

DISPUTATIO XIX.

De propositionibus.

PROPOSITIONES tum obiectivae, tum formales, & quae tum mentales, tum vocales, aut ore prolatae, aut scriptae, quae veluti materia sunt, unaqueque suo modo, ex qua omnis scientia humana compingitur, materia sunt etiam non ex qua, sed circa quam disputatio praesens veritur.

QVÆSTIO PRIMA.

Quid sit propositio;
& quotuplex.

PROPOSITIO (quam aliqui enunciationem appellant) ex Aristot. lib. primo, Periherm. cap. quarto, sic definitur solet: *Est oratio, in qua verum, vel falsum est.* Tum ex eodem lib. primo, Prior. cap. primo, *Est oratio aliquid affirmans, vel negans.* Melius tamen alij, ut fugiant in definiendo disunctionem distinguentem potius species definiti, ipsive in illas diidentem, quam explicantem ipsius naturam talibus speciebus communem, ita definiunt: *Est oratio enuntians aliquid de aliquo, id est, suadens aliquid de aliquo, siue alicuius de aliquo suavia ex suo proprio modo tendendi.* Hoc namque, & omni propositioni est commune, & eam sufficienter discriminat ab omni non propositione. Ex quibus definitionibus (quarum prima descriptiva, secunda autem, & tertia quiditativa censetur, unaqueque suo modo) satis superque apparet, quid sit propositio formalis, vocalis, & scripta, aut etiam mentalis. Propositio autem obiectiva aliud non est ab obiecto propositionis formalis.

Iam verò propositio, formalis sumpta universè primò dividitur in affirmativam, quae affirmando ponit aliquid in rebus, ut *Petrus currit*; & negativam, quae remouet aliquid negando, ut *Petrus non legit*. Quarum utraque rursus, aut erit vera, si sit conformis suo obiecto, aut erit falsa, si sit difformis, iuxta dicta latè de veritate, & falsitate propositionum. tum formalium, tum obiectiviarum supra disputatione tertia. Quae ad rem videnda. Propositionum quippe obiectiviarum aliae verae sunt veris for-

malibus correspondentes; aliae falsa correspondentes falsis formalibus: sicut etiam aliae sunt positivae correspondentes formalibus affirmativis, aliae negativae correspondentes negativis formalibus.

Deinde, propositio formalis sumpta etiam universè in absolutam, seu categoricam, & conditionatam, seu hypotheticam est dividenda. Prima est, quae absolute enuntiat aliquid de aliquo, ut *Petrus currit*: *Petrus non legit*. Secunda, quae sub aliquâ conditione, siue sub aliquâ factâ hypothese enuntiat aliquid de aliquo, ut, si *Petrus curreret*, *moveretur*: si *Petrus non videret*, *non legeret*. Utraque autem rursus in simplicem, & complexam dividenda venit. Simplicem dico, quae ex pluribus propositionibus non est composita, ut cernitur in exemplis positis. Complexam autem appello, quae ex pluribus propositionibus composita est, ut cernitur in his: *Petrus currit, & Ioannes ambulat*: si *Petrus curreret*, *Petrus moveretur*, & *Ioannes cerneret*. Complexa verò propositio rursus dividitur à Logicis in copulativam, causalem, & rationalem. In multisque aequali rure diuidi possit, atque etiam in mixtas ex illis, combinatione factâ. Copulativa est, quae plures propositiones, seu categoricas, seu hypotheticas coniungit per particulam &, aut æquivalentem, ut in exemplis positis. Disiunctiva, quae plures pariter disiungit mediâ particulâ *vel*, aut simili, ut *Petrus currit, vel Ioannes legit*: si *Petrus curreret*, *Ioannes gauderet*, *vel non gauderet*. Causalis est, quae mediâ particulâ *quia*, vel æquivalente indicat, obiectum vnius propositionis esse causam obiecti alterius, idque, vel categoricè, vel hypotheticè, ut: *Quia Petrus currit, movetur*: si *Petrus curreret*, *quia curreret*, *moveretur*. Rationalis denique est, quae mediâ particulâ *ergo*, vel simili indicat obiectum vnius propositionis sequi ex obiecto alterius; id tamen solum cernit categoricè, ut, *Petrus currit*: *ergo movetur*. Aliae autem innominatae diuersae à praedictis huiusmodi sunt: *Dum Petrus legit, Ioannes audit*: *Quandiu Petrus laborat, Ioannes quiescit*: *Vbi est magister*; *ibi est discipulus*: sicut *vnus ambulat, ita, & alter*; Et similes. Adde, hypotheticam propositionem trifariam posse esse complexam; idque, vel copulatiuè, vel disiunctiuè, vel causaliter, vel mixtè. Primo, ex parte conditionati tantum, ut in exemplis supra positis. Secundo, ex parte conditionis tantum. Tertiò, ex parte vtriusque. Quò hypotheticarum complexarum plurimae aliae species pullulant.

Scio: Logicos communiter aliter diuidere propositionem in categoricam, & hypotheticam. Eam enim solam categoricam dicunt, quam nos categoricam simplicem appellauimus: sub hypothetica autem comprehendunt tum dictam à nobis simplicem hypotheticam; tum quatuor complexas supra relatas coalescentes ex categoricis, copulatiuam scilicet, disiunctiuam, causalem, rationalem. Aliarum autem complexarum mentionem non faciunt. Cæterum diuisioni à nobis facta prorsus videtur standum: quia Logici in suâ peccant dupliciter. Primò: quia vocabulo *hypothetica* abutuntur, vtpote, quod solum dicitur proprie de conditionatâ; secus de reliquis. Secundo: quia diminutè procedunt, cum

Disp. XIX. De propositionibus. Quæst. I. 111

tum tot species propositionis complexæ commemoratas à nobis penitus prætermittant. In quod peccatum non semel incidunt, cum alias præterea prætermittant propositionum diuisiones.

6 Etenim propositio conditionata, siue hypothetica proprie dicta aliter diuidenda venit in causalem, illatiuam, & purè coniunctiuam, prout *suprà disp. 2. quæst. secunda, diuis. 6.* tactum est. Purè coniunctiuam dicitur, quæ enunciatur conditionatum, ut coniunctum cum conditione posita in hypothesi, siue, prout illi subest, ut sic, præcindendo ab omni huius in illud tum influxu, tum connexionem. Causalis autem appellatur, quæ enunciatur conditionatum, ut subest conditioni posita in hypothesi innuendo tacitè conditionem in conditionatum aliquem influxum habere sub hypothesi datâ. Illatiua denique vocatur, quæ enunciatur conditionatum ut subest conditioni posita in hypothesi, innuendo etiam tacitè conditionem cum conditionato sub hypothesi datâ connexionem aliquam habere. Vnde patet primò, omnem propositionem conditionatam sensum coniunctiuum, eumque præcipuum, & expressum habere. Causalem verò supra illum tacitè addere sensum causalem. Pariterque illatiua sensum illatiuum. Secundo patet, conditionalem purè coniunctiuam veram esse, eo ipso, quòd verè sit conditionatum ex hypothesi conditionis, ut planè potest, etiam si conditio neque influat in conditionatum, neque cum eo connexa sit. Causalis tamen, ut vera sit, duorequitur: & quod verè sit conditionatum ex hypothesi conditionis, & quod conditio in illud influat aliquo modo conducendo ad illius esse. Pariterque illatiua duo ad suam veritatem requirit: Et, quod verè sit conditionatum ex hypothesi conditionis, & quòd conditio cum illo ita connexa sit, ut sine illo esse non possit. De hac tamen diuisione plura dicemus alias in tractat. de scientiâ Dei. Porro, conditionalis illatiua, ut potè, quæ assimilatur discursui, tot modis diuidenda venit, quor ipse discursus, cuius differentie innumere prope modum sunt, ut constat ex diuisionibus eius factis *ibidem diuisione septima, faciendisque infra disputatione vigesima.* Qualiter etiam est diuisibilis propositio complexa rationalis, quæ argumentatio, siue discursus formalis est.

7 Propositio autem categorica simplex communiter diuiditur à Logicis in vniuersalem, particularem, indefinitam, & singularem. Vniuersalis dicitur, cuius subiectum est commune signo vniuersali, siue distributio affectum, ut: *Omnis homo ambulat: Nullus homo legit.* Particularis, cuius subiectum est commune signo particulari, seu vago affectum, ut: *Quidam homo currit: Aliquis homo non legit.* Indefinita, cuius subiectum est commune nullo signo affectum, ut: *Homo est animal: Homo non legit.* Singularis, cuius subiectum est singulare, ut: *Socrates dicit, vel commune pronomine demonstratio affectum, ut: Hic homo non loquitur.* Quibus addi posset collectiua, cuius subiectum commune copulatur, siue collectiue supponitur, *Omnes Apostoli sunt duodecim.* Hæc tamen ad singularem reducitur: quia de singulari quodam aggregato sumpto indiuisum, & determinatè prædicat aliquid. Ad denda etiam fortasse alicui videbitur propositio

Pharus Scientiarum, Tom. II.

de subiecto confuso confusione indeterminatio- nis ex parte rei, ut: *Aliquis oculus est necessarius ad videndum, iuxta dicta disputatione decima octaua, quæstione tertia, sed hæc inter categoricas simplices censenda non est: quia æquivalenter est complexa ex duabus, aut pluribus hypotheticis, quibus de singulis extremis subiecti distincti, seu vagi determinatè dicitur prædicatum sub conditione defectus aliorum.* Hoc pacto; *Dexter oculus est necessarius ad videndum, si non sit sinister; & sinister, si non dexter, prout constat ex doctrinâ traditâ supra disputatione decima, quæstione secunda.* Propositio autem indefinita talis non est, neque esse potest re verâ, & quoad sensum, iuxta doctrinam traditam *suprà disputatione secunda, quæstione secunda, diuision. decima, & quæstione tertia, conclusa, quarto; ac* que etiam iuxta dicta de termino indefinito *disputat. decima octaua, quæstione secunda, diuis. quinta.* Quocirca, dicitur à Logicis, quando est in materiâ necessariâ, aut remotâ, æquivalere vniuersali; Particulari autem, quando est in materiâ contingente. Vnde, solùm venit dicenda indefinita, vel quia ex modo significandi est indifferens, ut pro vnâ, vel pro alterâ vsurpetur, vel quia pro subiecto habet terminum ex præciso suo modo significandi indefinitum, prout *disput. 18. quæst. 2. dicta diuis. 5.* explicuimus. Ex quibus concluditur, omnem propositionem simplicem categoricam ad vniuersalem, particularem, & singularem reuocari. In quæ etiam membra venit pariter diuidenda simplex propositio hypothetica. Appello autem semperque appellabo deinceps, ut Logicis morem geram, particularem, quæ de subiecto vago est, tametsi ea potiori iure vaga dicenda esset.

Vnaquæque tamen harum trium in plura in- 8 super membra diuidenda est, quicquid Logici prætermiserint. Quia vnaquæque aut potest esse de prædicato singulari, aut de prædicato communi. Quod si de communi, aut affecto signo distributiuo, eoque, vel affirmatiuo, ut, *omnis*, aut signo particulari, seu vago, ut *aliquis*, aut nullo: atque ita vnaquæque trium quinque sub se complectitur, suntque proinde omnes 15 quarum quælibet, aut affirmatiua, aut negatiua potest esse, quo sunt 30. Quod si quamlibet rursus diuidas in habentem & non habentem negationem præpositam, erunt omnes 60. Caterum, quia ex his pleræque sunt alii æquiuales, ad 18. omnino inter se non æquiuales sunt reducendæ. Nempe ad vniuersalem, particularem, & singularem affirmatiuas, & negatiuas, easque, aut de prædicato communi, nullo signo immediatè affecto, ut: *Omnis homo est animal: Nullus homo est animal: Aliquis homo est animal: Aliquis homo non est animal: Socrates est animal: Socrates non est animal: Aut de prædicato communi signo vniuersali Omnis immediatè affecto, ut: Omnis homo est omne animal: Nullus homo est omne animal: Aliquis homo est omne animal: Aliquis homo non est omne animal: Socrates est omne animal: Socrates non est omne animal. Aut de prædicato singulari, quæle erit terminus cuius singularis, aut communis signo demonstratio affectus, ut: Omnis homo est hoc animal: Nullus homo est hoc animal: Aliquis homo est hoc animal: Aliquis homo non est hoc animal: Socrates est hoc animal: Socrates non est hoc animal. Imprimis namque nullæ harum 18. sunt æquiuales inter se, ut eas considerant manifestè apparebit. Deinde reliquarum quamlibet alicui ea-*

K 2

rom aequalere facile ostenditur. Nam iuxta doctrinam certam tradendam *questione secunda*, quolibet ex 30. de negatione præiud superaddita per ipsam negationem sit æquivalens suæ contradic-toria, quæ est una ex aliis 30. ut constat ex adæ-quatione combinationis. ac diuisionis factæ. Atque ideo 30. de negatione præiud superaddita reiciuntur. Ex reliquis autem 30. quæ super-sunt, sex habentes prædicatum commune affe-ctum immediatè signo particulari *Aliquis*, aliis sex æquivalent, quæ habent prædicatum commune nullo signo affectum: quia quæ præcedunt prædicatum commune, pro eisdem, & eodem modo faciunt illud supponi, siue illud signo particulari *Aliquis*, siue nullo sit immediatè affe-ctum. Ex aliis autem sex de prædicto communi signo vniuersali *Nullus* immediatè affecto, tres affirmatiuæ negatiuæ sibi correspondentibus de prædicato communi nullo signo immediatè affe-cto æquivalent: quia *esse nullum animal* e.g. & *non esse animal* in idem recidit, ut constat. Tres autem negatiuæ affirmatiuæ sibi correspondentibus de prædicato communi nullo signo immidia- tè affecto æquivalent: quia in idem etiam recidit *non esse nullum animal*, & *esse aliquid animal*, ut etiam constat. *Esse autem aliquod animal*, & *esse animal* in idem etiam recidit, iuxta di-cta. Reiectis igitur istis 12. superfluis 18. commem-
morata.

9 Porro Logici compendij gratiâ vniuersalem affirmatiuam, & negatiuam, particularemque affirmatiuam, & negatiuam de prædicato com-muni nullo signo immediatè affecto quibusdam litteris designant, atque notificant Primam sci-licet littera A, secundam E, tertiam I, quar-tam O, iuxta vulgares illos vericulos: *Affer-rit A, negat E, sunt vniuersaliter ambo. Af-ferit I, negat O, sunt particulariter ambo.* Quo eodem pacto nos illas deinceps designabi-mus, addemusque pro singulari affirmatiuâ de simili prædicato litteram V. & quia pro negatiuâ deest vocalis, eadem V. cum litterâ n. post-posita distinctionis gratiâ subseruiet hoc mo-do Vn. sex autem sequentes de prædicato com-muni affecto immediatè signo distributio *om-nis*, per easdem vocales, eodemque ordine de-signabimus adiecta ante singulas litteras d. Re-liquæ autem sex de prædicato singulari per eas-dem vocales, & eodem ordine adiecta ante singu-las littera t; atque ita pro 18. propositionibus, quo ordine *numero octauo*, sunt recensitæ, hæc 18. signa compendij causâ ponentur à nobis semper deinceps. A. E. I. O. V. Vn. dA. dE. dI. dO. dV. dVn. tA. tE. tI. tO. tV. tVn. Et hæc de categoricis simplicibus possibilibus inter se non æquivalentibus. Totidem autem omnino sunt possibiles simplices hypotheticæ ipsis correspondentes: quia quidquid affir-matur, aut negatur de quolibet absolute, id ipsum de eodem potest affirmari, aut ne-gari sub aliquâ conditione, siue sub aliquâ factâ hypothesi. Vnde, cum opus fuerit signis aliquibus eas significare per eadem signa cate-goricarum, quibus correspondent anteposita sin-gulis littera H, quæ hypothesim denotet, signifi-cabuntur.

10 Et quoniam propositiones complexæ ex sim-plicibus componuntur, conficitur, tot esse pro-positiones complexas possibiles intra vnum-

quodque earum genus, quot sunt possi-biles collectiones, siue combinationes pro-positionum simplicium numeratarum. Vnde ex 18. categoricis 262. 125, copulatiuæ componi possunt, totidemque disiuncti- uæ, &c. quia ex 18. vnitatibus tot collectiones di-uerse confici possunt, iuxta regulas combi-nationum tradendas *disputatione vigesima nona*, totidemque copulatiuæ, & totidem disiuncti- uæ, &c. confici possunt ex 18. hypotheticis. Ex mixtione autem verarumque, nimirum ex 36. penè innumerabilis multitudo complexarum intra vnumquodque earum genus con-surgit, ut in tabulis tradendis *loco citato* vi-dei poterit. Quid si ipsum insuper gene-rum complexarum mixto efficiatur? Et hæc quidem loquendo de combinationibus absque positione, & repetitione. Si namque præ-dictæ 18. propositiones cum positione, repe-titioneque combinentur, longissimè maiores nu-meri complexarum ex eis possibilium resula-bunt. Imò, si absque termino repetitiones fiant, infinita erit earum multitudo possibilis, iuxta dicenda q. 4.

Diuiditur præterea propositio sumpta vni- uersè in necessariam, contingentem, & im-possibilem penes necessitatem, contingentiam, & impossibilitatem obiecti, siue obiecti- uæ, veritatis lenuntiatæ per illam; atque ita plu- res hinc diuisiones subire potest, penes diuisi-ones, quas subeunt obiectum necessarium, con-tingens, & impossibile, siue obiecti- uæ ven- tas necessaria, contingens, & impossibilis. De quibus *supra questione undecima*. Et quo- niam obiectum propositionis materia, circa quam illa versatur, dicitur esse, ideo quando obiectum est necessarium, propositio dicitur esse in materiâ, seu de materiâ necessaria: in contingente autem, seu de contingente, quan- do obiectum est contingens. In remotâ autem, seu de remotâ, quando obiectum est impossi-
bile.

Amplius diuiditur propositio sumpta vni- uersè, in essentialem, in quâ prædicatum est de essentiâ subiecti: & accidentalem, in quâ prædicatum accidentale subiecto est, siue ipsi aliquid adiciens. Quarum vnaquæque in mul- tas rursus species diuidi potest, iuxta diuisiones prædicatorum essentialium, & accidentalium factas *supra disputatione decima septima* quæ ad rem videnda.

Diuidi etiam solet propositio in directam, & indirectam. Prima dicitur, quæ prædicat actum, siue eius concretum de subiecto, ut *Petrus currit*: *Petrus est currens*, aut partem de toto, ut: *Homo est animal*: *Homo est corporeus*. Indirecta verò, quæ vice versâ prædicat sub-iectum de concreto, aut totum de parte, ut *currens est Petrus*: *Animal est homo*: *Corpo- reus est homo*. Cuius nomenclaturæ ratio est: quia primus modus iudicandi nobis connatu-ralis; secundus quasi præternaturalis est. Mit- to aliam diuisionem propositionis, quâ aliqui eam diuidunt in identicam, & formalem: quia hæc diuisio potius sensuum, in quibus propo-sitiones sumi possunt, quàm ipsarum propositio- num diuisio est. De quâ nos satis diximus *su- pra disputatione secunda, questione quarta, con- fect. 4.*

Denique

14 Denique, propositio simplex in modalem, & non modalem, quam de *in esse* vocant, diuidi solet. Modalis est, quæ præ se fert modum, quo prædicatum subiecto conuenit, ipsive inest, aut non inest, vt: *Petrus necessario est homo: Ioannes possibiliter currit: Paulus contingenter non loquitur.* De *in esse* autem est, quæ nullum huiusmodi modum præ se fert; sed dumtaxat enuntiat prædicatum inesse, aut non inesse subiecto, vt: *Petrus est homo: Ioannes currit: Paulus non loquitur.* Sunt autem apud logicos celebres quatuor modi constituentes propositiones, quas speciatim vocant modales, de quibusque speciatim disserunt, ob idque modi dialectici dici solent, qui quidem, aut per hæc aduerbia *possibiliter*, *impossibiliter*, *necessario*, *contingenter*; aut per hæc nomina *possibile*, *impossibile*, *necesse*, *contingens* significati solent. Potest enim quouis eorum componere propositionem modalem aut aduerbialiter, quo casu est syncategorema prædicati, vt: *Petrus possibiliter loquitur: Paulus necessario est homo*, &c. aut nominaliter, quo casu, aut potest poni ex parte subiecti, vt: *Possibile est Petrum loqui: Necessè est Paulum esse hominem*; aut ex parte prædicati, vt: *Petrum loqui est possibile: Paulum esse hominem est necesse.* Oratio autem infinitiui, ex quâ, & ex modo coalescit propositio modalis, dictum nuncupatur, compositaque subindè ex, modo, & dicto dicitur esse; atque ita vnaquæque quatuor propositionum modalium ex quatuor prædictis modis, sumptis nominaliter, resultantium, in quatuor membra penes affirmationem, & negationem diuidenda venit. Potest enim in eâ aut affirmari *modus*, & dictum, vt: *Possibile est Petrum loqui*; aut negari *modus*, & dictum, vt: *Non est possibile Petrum non loqui*; aut affirmari *modus*, & negari *dictum*, vt: *Gossibile est Petrum non loqui*; aut negari *modus*, & affirmari *dictum*, vt: *Non est possibile Petrum loqui.* Proindeque, ex hac diuisione sexdecim modales resultant. Quarum qualibet rursus in alias quatuor diuidi solet, quo crescunt vsque ad 64. quatenus quælibet potest habere dictum aut vniuersale, aut particulare, aut indefinitum, aut singulare, iuxta similem diuisionem propositionis simplicis categoriæ, quæ fieri solet à Logicis, vt vidimus *numer. septimo*, iuxta diuisionem verò eiusdem factam à nobis *numer. octauo*, quælibet ex dictis sexdecim modalibus de dicto affirmato in nouem alias diuidenda venit, & in totidem quælibet de dicto negato: quia propositiones simplices categoriæ à nobis ibi numeratæ 18 sunt, 9 affirmatiuæ, & 9. negatiuæ.

15 Cæterum: quia quilibet prædictorum *modorum* de obiecto cuiusvis propositionis categoriæ, siue hypotheticæ, siue simplicis, siue compositæ enuntiabile est, cuiuslibet eorum modalis in tot præterea membra diuidi potest, quot sunt propositiones possibiles non modales, iuxta omnes earum diuisiones hæcenus factas: quo in immensum penè augetur eiusmodi modalium numerus. Itaque, modalis cuiuslibet prædictorum modorum aut potest esse de dicto categorico, aut de hypothetico, aut de simplici, aut de complexo, aut de copulatio, aut disiunctiuo, aut de causali, &c. eoque tot subeunte differentias, quot sunt eiusmodi propositionum non modalium species, siue membra di-

Pharus Scientiarum, Tom. II.

uersa, facto discursu per omnes diuisiones earum huc vsque datas. Adde, ex modalibus, aut solis, aut mixtis cum non modalibus omni earum combinatione facta, innumeras alias propositiones complexas coalescere posse. Aduerto autem hic, claritatis gratiâ, etsi propositiones non modales, vt condistinctæ à modalibus appellentur de *in esse*; Quoties tamen de quouis propositionum genere absolute, & sine addito *modalis* sit sermo, hunc semper de non modalibus venice intelligendum.

Omnes autem diuisiones, quas hæcenus fecimus circa propositionem formalem vniuersè sumptam, circa obiectiuam pariter fieri possunt, factæque sunt: quia vnaquæque propositio obiectiuam eandem ac formalem, quam terminat, participat nomenclaturam.

Vtrum verò prædictarum diuisionum membra diuidentia omnia, vel aliqua specie diuersa sint inter se, quod à multis hic controuertitur. Ego vno verbo resoluo dicens; eas omnes propositiones, quæ ex modo tendendi in sua obiecta intrinsecè sunt inter se dissimiles, intrinsecè quoque esse inter se specie diuersas; ex diuersitate tamen obiectorum præcisè intrinsecam diuersitatem nequaquam sortiri, iuxta doctrinam vniuersalem de similitudine, ac dissimilitudine actuum traditam *disputat. decimasexta*, Propositiones quippe ex conceptu suo quidam actus sunt ad sua obiecta terminati, vt est notum.

Aduerto ad extremum huius quæstionis, materiam propositionis dici ab aliquibus subiectum, & prædicatum eius; formam autem vtriusque copulam. Aliqui verò solum subiectum dicunt materiam, & prædicatum formam. Qui aptius mihi videntur loqui, maxime, cum verbum, quod alij copulam appellant, aut vnicum, aut potissimum prædicatum sit. Ratio autem huius loquutionis est: quia subiectum, & prædicatum ita se videntur habere in logicis, sicut se habent in Physicis subiectum, & forma. Hæc verò dicta sunt de materia ex quâ. Materiam enim circa quam propositionis formalis esse propositionem obiectiuam nemini dubium est.

Iam verò quantitas propositionis ea dicitur, quæ eam ad plura extendit obiecta, vel ad pauciora restringit; faciendo videlicet eam aut vniuersalem, aut particularem, aut singularem. Qualitas autem propositionis dicitur veritas, aut falsitas eius. Vtrum autem affirmatio, aut negatio, à quâ propositio est aut affirmatiua, aut negatiua, qualitas propositionis, aut potius differentia essentialis eius dicenda sit, controuersum est inter Logicos, quibusdam asserentibus primum, quibusdam verò secundum. Qui rectius sentiunt, & loquuntur.